

Артур
ЗАКОРДОНЕЦЬ

ВЕЛИКІ АНГЕЛИ

КОШТУЮТЬ ДОРОЖЧЕ

Темпора
2023

Спершу зима вкрила голі розхристані дерева розкішними білими шатами — і вони запишалися, мов на виданні. Потім трохи підгуляла з пізнім листопадом, він відразу ж напустив туману, аби видаватися молодшим. Пухнасті снігові шати потьмяніли, потекли, дерева затужили, заплакали. Закурився туман, погустішав, заклубочився. Та зима швидко розчарувалася підстаркуватим парубком і повернулася — сердита, морозна.

Сніг, що поволі танув собі на гілках, ураз стужавів, перетворюючись на кригу. До неї прилипнув, примерз туман. Крига на бідолашних гілках від того виросла, затверділа кришталевою корою. Дереваче хто облив рідким склом. Ці нові шати були дуже красивими й... дуже важкими! Дереваче вигиналися, натужно намагаючись витримати вагу непроханої краси. І не витримували, ламалися.

Бігунок зісковзнув із застіжки-блискавки й тепер ніяк не хотів повернутися на робоче місце. Юрка морочився з ним уже хвилин із десять. Сіпнув дужче. Начебто повинно піти. Потягнув за язичок бігунка. Той слухняно поповз догори, але половинки блискавки розійшлися, не бажаючи з'єднуватися в одне ціле. Юрка засміявся й пожбурих куртку на підлогу, аж затремтіла пелюстка вогню на свічці.

— Чого ти, Юрасю? — запитала мама зі своєї кімнати.

— Замок на куртці розійшовся й ніяк не зійдеться.

— І це смішно?

— А що мені, плакати?

— Дивний ти в мене.

Скрипнуло ліжко, мама перевернулася на другий бік. Юрка встав, підійшов до вікна. Містечко скупосвіти-

ло вогні. Адміністрація, поліція, лікарня, завод, ще там щось. Струму вистачає лише їм. Підземні кабелі та генератори. Містечко дивиться на ті вогні тисячами темних вікон. Юрка набрижив чоло, пригадуючи статистику. Скільки пар очей за тими вікнами? Щонайменше п'ятнадцять тисяч, здається. Отже, зо чотирнадцять тисяч пар очей дивляться з темних вікон на ті вогники. А ще тисяча зрідка поглядає на темну пляму містечка. *Золота тисяча.*

— У центрі світиться? — запитала мама.

— Так.

— Це добре. Може, і для людей скоро світло буде.

— Все буде добре, ма. Піду я.

— І чого в таку темінь? Замок хоч полагодив?

— Так, — глянув на куртку, що зневажено лежала на долівці в кутку.

— Свічку мені залиш.

— Навіщо тобі?

— Сліпим теж потрібно світло, сину. Хоча б знати, що воно є.

— Гаразд.

Відніс до кімнати свічку, приладнав на блюдечку, аби не впала. У передпокої потягнув із вішалки стару куртку, надів і вийшов.

У містечку та навколо виднілися цілі гурти дерев із поламаними та розчахнутими кронами. Люди жалісливо цокали язиками та хитали головами. «Як жаль... жаль... жаль...» Та куди більше вони переймалися долею електричних стовпів. Електроопор, на які спирався їхній звичний світ. Ажурних високовольтних і дерев'яних, прикручених до вкопаного в землю бетонного «пасин-

ка». Атлантів цивілізації, що тримають дроти — судини, по яких кров'ю біжить електричний струм. Не втримали «атланти». Мороз не відрізняв дротів від гілля. Вони обмерзали, рвалися, залишаючи людей без світла серед Темної зими.

Яблука красиві. Їхня краса притягує погляд, округлість зручно лягає в долоню. Своєю красою яблуко проситься, аби його зірвали. Зірвали й віднесли подалі від матері-яблуні. Бо інакше тільки впасти під крону і згнити, задушеному материнською тінню. Тож нехай болісно зірвуть, нехай з'їдять, але качан таки викинуть. А в ньому зернятка...

Зрештою, краса для яблука — те ж саме, що й колючки для реп'яха або череди. Засіб пересування. Уся краса створена для того, щоб її схотілося взяти. А з жінками хіба не так?

Тьху, яка фігня лізе в голову, коли навколо тільки люди й жодного покупця! Юрка потяг із кишені цигарки.

— Сидить він, думає. Мислитель! Дай сигарету! — поряд на порожній ящик плюхнулася Машка-«чай-кофе». Ваги в ній кілограмів п'ятдесят разом із її повним термосом. Ящик навіть не скрипнув.

— На базарі мовчати — значить гроші втрачати.

Підкурила, затягнулася смачно, пустила дим тонкою цівкою й загорлала:

— Яблучка, молодильні яблучка! Дід сто років жив, баби не хотів. Яблук з'їв кіло — зразу діло пішло!

Навколо зареготали, проте в чергу до Юркових яблук шикуватися не кинулися. Знудьговані базарні загукали до Машки, мовляв, давай ще. Але вона раптом посерійознішала.

— Як справи, Юрчику? У бізнесі я бачу. А взагалі?
— Нормально.
— А мама як? По-старому?
— Угу.
— От біда. Жаль її, добра вона жінка. Сама мучиться — і тобі теж не мед.

Жінка з навішаними на обох руках повними пакетами зупинилася навпроти. Глянула на яблука, потім на свою ношу. Із сумнівом похитала головою.

— Берить яблучка, жіночко! — заохотила Машка — Гляньте, які бокатенькі та червоненькі!

Жінка посміхнулася, прилаштувала пакети біля ящика, що правив Юрку за прилавок, дістала гроші. Юрка незворушно відважив їй два кіло.

— Ну от, цигарку я тобі відробила, — сказала Машка. Затягнулася востаннє, кинула недопалок позад себе. Зиркнула на Юрку й запитала притишено:

— Ти все до тієї малої ходиш? Дитина ж зовсім. Пропаде дівка.

— Не твоє діло.

— Таки не моє, — кивнула.

Юрка глянув на неї. А вона таки красива, подумалося. Не красуня, але... Носик такий кирпатий, симпатичний. Губки, очі, кучерики біляві. «Зірви мене!» Під його поглядом вона несподівано зашарілася, аж він здивувався. Опустила очі, мовила тихо:

— Коли вже те світло кляте зроблять? Вдома хоч вовком вий. Ні телевізора, ні... Зайшов би якось, по старій пам'яті.

Юрка промовчав. Машка чекала відповіді лише якусь хвилю, потім засміялася силувано, завдала на плече свій термос. Не озираючись ступила крок. Юрба підхопила її, понесла. Уже здалеку почулося: «Чай, кофе, капучіно!»

Юлька тихенько й солодко постогнувала під ним. Він стримувався як міг, сповільнювався, аби слухати той стогін якнайдовше. Врешті дійшов до межі, за якою спазмом насолоди заклало вуха, сліпучим спалахом засліпило очі. Він уже не почув, як стогін злився в протяжне «а-а-а!» й затих.

Потім бездумно лежав із розплющеними очима. Морок безболісно торкався очей, заповнював їх без тиску, нечутно. Мороку хотілося так само нечутно проникнути туди, за блискучу запону, вглиб ества, але було йому до того зась, бо там жеврів незгасимий вогник. Незгасимий, доки не зупиниться серце. Та й то не одразу й не напевне.

Юлька дрімала, обнявши його та притулившись щокою до грудей. Він вдихав пахощі її волосся. Потім вона ворухнулася, потяглася й легенько поцілувала в кутик уст.

— Ти добрий, — прошепотіла.

Він посміхнувся невидимою посмішкою і промовчав. Добрий... А почалося в них зовсім не по-доброму...

— Добрий день, лялечко! — вишкірився Юрка, забачивши нову сусідку.

— Здрастуйте, — сполохано відізвалося дівча, глянуло насторожено й намірилося прошмигнути повз. Юрка заступив дорогу.

— Що ж ти, сонечко, собі думаєш? Третій день живеш, а з сусідами не знайомишся. Гордуєш людьми, то недобре!

— Так незручно якось...

— Дуже навіть зручно і просто. От дивися, зараз я тебе навчу. Я — Юра. А ти?

— А я — Юля.

— Супер! Юра плюс Юля. Бачиш, як у нас усе добре складається?

— Нічого в нас не складається! — раптом посуворішала вона. — У мене є чоловік!

— Де? — роззирнувся він довкола, блазнюючи. — Ти його в кишені носиш чи в шафі тримаєш, на плечиках?

Вона похнюпилася, зашарілася. Поривалася йти, але він схопив за руку. Глянув пильно й викривив губи:

— А брехати негарно, лялечко! Зелена ти ще зовсім, і немає в тебе ніякого чоловіка.

Сердито вирвала руку. Задерши носа, зайшла на подвір'я до тітки Насті, де три дні тому винайняла кімнату. Він пильно дивився їй услід, оцінюючи. Вже на порозі обернулася:

— А от і є! Не чоловік, а наречений. Він по мене скоро приїде й ми з ним поїдемо на Одещину. У нього там двоповерховий будинок, ось!

Грюкнула дверима. Він вирячив очі, зареготав. Потім закурив і довго стояв, поглядаючи та роздумуючи. Бреше мала, це само собою. Вигадала баєчку, аби відшивати зальотників на новому місці.

А гарненька! Поспішити треба, поки інші не перехопили. Є тут їх, ласих до свіжого.

Кинув недопалок, ще раз глянув на вікна й подався до бару...

Аж смикнувся, проганяючи спогад. Юлька на мить пригорнулася сильніше, погладила долонею. Так, далі згадувати не хочеться. Бо далі він, п'янущий, вломився до неї посеред ночі, залякав до істеричного хлипання і вклав у ліжко. Добрий? Ага!

Як же в них далі все пішло? Якось само собою. Прийшов із вином і цукерками, начебто вибачатися, а на думці мав лише своє, бичаче. А вона прийняла, трималася

гідно, гордовито, наче то не її, тремтячу та заревану, він мав на отому ліжку. Щебетала привітно, жартувала до-тепно. Він також, сприйнявши тон та манеру, поведився по-людськи. Так і пробалакали до пізнього вечора, ледь споловинивши пляшку. А до ліжка тоді так і не дійшло...

— Юлька, Юлька, дурненька ти дівулька! — наспівав їй на вушко.

— Отакої! — аж підкинулася. — Чого це я дурненька?

— Дурненька, бо маленька. Маленька й гарненька, — провів рукою по спині, прилаштував долоню на плавному вигині, що переходив у сіднички. Вона туркотливо засміялася. Ткнулася вустами в щоку, потім поцілувала в губи. Ще і ще, усе палкіше й довше. Він смикнувся, аби перекинути її на спину. Вона вперлася долонями йому в плечі і стримала:

— Моя гра! Зараз я тобі покажу дурненьку!

Він засміявся, вона також. Незадовго її сміх перейшов у солодкий переривчастий стогін.

Крапка на карті. Офіційно двадцять із чимось там тисяч населення. Насправді менше. Багато за кордоном, у великих містах чи ще деінде.

«В епоху розквіту Київ цілком міг нараховувати зо 20 тисяч жителів, що ставило його в один ряд із найбільшими західноєвропейськими містами, окрім хіба Константинополя». Так пише західний історик про нашу столицю одинадцятого століття. Рівенько тисячу років тому.

Крапка на карті тоді теж існувала. Не могли люди минути такої благодатної місцини: затишна долина, у ній річечка, родюча земля, що підступала до заповне-

ного дичиною лісу. Крапка все ж існувала, але Києвом так і не стала.

У центрі — замок державної аристократії, райдержадміністрація. Раніше крапка, як і Київ, мала лише один банк. Тепер їх п'ять чи шість. Певно, грошей у людей побільшало. Універмаг, податкова, поліція, лікарня. Будинок культури. Технікум, сирзавод, комбікормовий завод, цегельня. Маленька швейна фабрика. Школа, магазинчики, бари. Майже два десятки прямокутних бетонних скель, одна навіть восьмиповерхова. І, звичайно, районний базар, велелюдний, кольоровий та голосистий. Куди ж нам без базару! Справжній центр містечка.

Біля колишньої сільгосптехніки, територію якої хазайновито покраяли на різновеликі шматки районні ділові люди, височіє пожежна вежа. Також колишня. Раніше найвища будівля в місті ледве дотягувала до стандартної висоти третього поверху. Тепер телефон сповістить про появу дикого вогню швидше, ніж збіжить сходами з вежі пильноокий спостерігач.

На тій вежі приємно запалити цигарку, обіпертися на поручні та знічев'я роздивлятися околиці, що широкою мантиєю дахів облягають центр. Ото і є справжнє містечко. За околицями — земля, розграфлена клаптями городів. Ті люди все ще відстало годуються від землі. Гордовитий центр, як належить, просунуто годується від людей.

Узимку на вежі незатишно. Якщо комусь заманеться видертися й подивитися, холодний вітер одразу висіче з очей сльози, затуманить погляд. Та й на що тут витріщатися? Усе чорно-біле й німе, як у старому кіно.

Надходять сутінки й облягають центр із його рідкими вогнями. Здається, темрява прийшла з передмість, потекла з темних вікон знеструмлених хат, стала стіною

аж до холодних зоряних вогнів. Темна зима оточила й чекає команди на приступ.

Далеко на околиці запалало вогнище, але тривожний телефон мовчав. То був живий вогонь, але не дикий, бо горів рівно, не розростався в хижу кошлату копицю, не кривавив сутінки загравою пожежі. Просто хтось згадав, що світло й тепло буває не лише з дротів та труб.

— **Як там картопля, хазяєчко, вварилася?** — веселий Вова скалився до неї, розганяючи руками дим вогнища.

— Уже на порі. А у вас, я бачу, ще й не сіялося.

— У вас на порі, а в нас на мазі! — засміявся Вова, показуючи на жар та на високого чубатого Вітю, який зосереджено настромляв на шампури апетитні шматки м'яса. — Минутне дело! Чула анекдот про минутне дело? — і Вова, підхихикуючи, зачав розповідати свій вже п'ятий чи шостий анекдот.

Машка мала гостей. Троє хмельничан-відчайдухів прорвалися крізь сніги і привезли до містечка свій звичний товар — яблука. Стали на базарі, а тут і вона нагодилася. Зальотні спитали про квартиру, вона й запросила до себе.

Деякі базарні, вгледівши конкурентів, насупилися. Трохи урвалося продавцям нахімічених польських яблук, красивих, як пластмасові муляжі в музеї. Та й Юрчику тепер довше стояти зі своїми теребухами. А хай не гордує та не заноситься! Бізнесмен-супермен. Хай знають Машку. Аж три мужики на подвір'ї, ось вам!

Коли вже сідали за стіл, високий Вітя, вочевидь, найстарший поміж них, повів оком по господі:

— Може, дочекаємося хазяїна? А то якось негарно без нього починати.

— Довго чекати доведеться! — силувано засміялась Машка. — Аж чотири роки з хвостиком!

— Куди ж це ти його так надовго відправила? — реготнув Вова-веселун. — На заробітки?

— Не я відправила — вона, — вказала на горілку. — Напився та порізав такого, як сам. Добре хоч не на смерть. А що раніше вже був судимий, то закатали по повній. Так що наливайте, а йому хай там гикнеться!

Толик-водій діловито скручував пробки з пляшок, Вітя серйозно дивився на неї, а Вова — Вова реготав, готуючи новий анекдот.

Застілля скінчилося несподівано швидко. Зморені дорогою хлопці, поївши та випивши, заклаювали носами. Толик, у якого виявився неабиякий апетит, ще водив по столі осоловленими очима, але рук до страв уже не простягав. Вова сплітав чергову історію, збиваючись на манівці й забуваючи, з чого почав. Вітя начебто слухав його та всміхався, проте час від часу позіхав, затуляючи долонею рота. Врешті розійшлися по наготовлених Машкою постелях.

Знову ніч, тиха й темна, як безліч її темних сестер, що минули для Машки німою самотою. Під лагідною ковдрою тепло та затишно, але ж хочеться зовсім іншого тепла. Невже забагато хоче?

Сніг надворі біліє сам по собі, навіть коли немає ні місяця, ані зір, навіть коли небо густо заростає пухкою пліснявою зимових хмар. Від тієї білості дешевою фольгою поблискують у кутку ікони. Мати Божа, Діво Маріє! Пошли хоч трохи простого жіночого. Нехай буде вік тяжкий і згорьована копійка, нехай! Не звикати. Аби лише бути жінкою, а не пустим бур'янцем при битій дорозі...

Мати покійна ніколи не називала її Машкою чи Манькою. Марією, коли сердилася, Марічкою, коли була в гуморі. «У тебе дуже гарне ім'я, доню, — казала часом небіжка, — як у Божої Матері, бо в її день я тебе народила. А ті, хто його перекручують непотребно, самі покручі, сліду твого не варті». Ой, мамо, мамо...

Хтось із хлопців ударив густого хropaка, сполохавши тишу й хазяйчині думки. Певно, сам від того хropіння прокинувшись, змовк, як у прірву провалився. Ця не-тривала громовиця повернула Машку до сьогочасної хвилини. Невже все самим хropінням і скінчиться? Вона, щоправда, жодному нічого — ні словом, ні поглядом. І чарку випила, і реготала дзвінко, але міру знала. Коли балачка звертала на скромне, відмовчувалася, або йшла на кухню, наче по страву. Нехай не думають, що запопали хвойду, яка тягне до ліжка кожні зустрічні штани.

Всі троє накидали на неї маслянистими очима. Але Вова більше пляшку та келиха пильнував. На словах він зух, а так навряд.

Толик, хоч і наймолодший і досить симпатичний, їй не сподобався. Є в ньому щось від Юрка, базарного її друга. Занадто діловий та гоноровий. Від горілки, щоправда, трохи розмерзся, але балачка й жарти в нього якісь, наче піском пересипані. Ніби й смачно звучить, а на зубах нема-нема, та й скрипне.

От Вітя, хоча в роках і з виду статечний, вочевидь, більше до діла. Від випитого лише посміхатися став ширше та частіше. Не намагався перебивати язикатого Вову, не брав його на глузи, як Толик.

А коли до неї звертався, голос у нього наче теплішим ставав. Такі до жінок ласі, але вірності від них не чекай. А їй і не треба вірності. Їй узагалі не треба нічого ні від кого. Сама все вигадала. Голос їй теплий. Стомився чо-

ловік, роки все-таки, хоч і молодиться. Сама втома від дороги та млість від доброї чарки та ситної вечері.

«Так, Машко, спи давай! Завтра тобі термоса свого тягати базаром від світання до смеркання. Досить вигадувати. Хочеш мужика? Іди та поклич, є з кого вибирати. А як духу бракує, то втрися й рахуй баранців. Чи слоненят. Чи роки...»

Десь тихенько рипнули двері. Сон вихором злетів із очей. Напружилася струною, прислухалася. Тихо. Голodній курці просо сниться. «Спокійно, відбій!» — наказала напруженому тілу та сполоханому серцю. У тиші почулися скрадливі кроки. Зарухалася, пішла донизу ручка на дверях. Машка похапцем відвернулася до стіни, вдавано засопіла. Проте, коли двері ледь чутно гупнули, пропустивши до спальні високу зграбну постать, простягла руку й відкинула правий край атласної ковдри.

Мама дивилася у вікно, хоч і не бачила його. А якби й бачила, то все одно за ним не було видно нічого, окрім застиглої холодної білості. Вікно по-зимовому осліпло. Та ззовні зрячі бачили в ньому тепле світло, бо за ним ще жили, згадували й думали.

«Де ж то мій Юрась вештається? — думала мама. — Скільки вже годин?»

Простягла руку, щоб увімкнути радіо, і не ввімкнула. Не ті часи. Доки розетка безвідмовно поїла приймач струмом, він цілими днями торохкотів, наспівував, розважав та сердив. Висохло джерело. Уважний Юрасик одразу поставив батарейки, але тепер вона нечасто вмикала торохкуна, бо ж батарейка — не джерело, а так, фляжка води в пустелі. Лише коли тиша ставала твердою, важкою й давучкою, мама вмикала приймач.

«Нехай там. Я знаю, що вже вечір, що він скоро прийде — і тиша відступить. А години... Хай вечір залишиться непорохованим».

— Як ти, ма?

— Добре, Юрасику, добре.

— А в нас із тобою сьогодні вареники на вечерю. Я взяв велику пачку.

— От яке зараз добро. Забаглося вареників — купив, зварив, мов ті макарони, — і їж, хоч лусни.

Почула, як він завмер на кухні, щось важко поклавши на стіл. Потім кроки.

— Може, ти не хочеш? То я зараз супу чи картоплі...

— Ні-ні, синку, не слухай, то я так, — засоромилася, простягла руки. За мить його долоні, з яких лише починав сочитися надвірний холод, огорнули її пальці.

— Холоднющий який! Знову загубив рукавиці?

— Та ні, то я машину до гаража заганяв, а замок прихопило. Довелося поморочитися, а в рукавицях незручно.

Торкнув теплими вустами білду непорушну щокую подався куховарити.

«Так, раніше вареники в домі були подією, — згадувала мама. — Скільки мороки з ними! Руки в тісті, плита заставлена каструлями, пара пахнучою хмаркою всотується в квартирку. Половину дня на кухні, на ногах. Величенька миска з варениками, що виблискують ситними боками. Нарешті присядеш. Зате яка смакота!»

Вона не любила магазинних вареників, проте нізачо б синові в цьому не зізналася.

Їла завжди на самоті. Соромилася своїх безпорадних непевних рухів, не хотіла відчувати на собі погляд

сина й не бачити його очі. Апетиту майже не було, проте через силу доїла все, аби Юрася не засмучувати. Порожня тарілка грюкнула об стіл. Юрась одразу з'явився.

— Молодець ти в мене сьогодні! На здоров'я!

— Так, дякую. Дуже смачно, — відізвалася, відчуючи замість ситості глевку важкість у шлунку. Магазинні вареники. — Юрасю, якщо не дуже втомився, почитай мені трохи будь ласка.

— Гаразд. Але тільки не Анжеліку. Давай краще Екзюпері. Або Гріна.

— Анжеліку, сину, Анжеліку, — то була їхня звична суперечка.

— Ма! Ти ж розумна освічена жінка!

— Так і є, синку. Розумна, освічена, але жінка.

«Слухаючи годувальницю, важко було повірити, щоб стільки усього міг наплести їй один бовдур-розношик. Кажали, що вона просто фантазерка, проте вона і справді володіла незвичайним чуттям. Одне слово, слабкий натяк, поява занадто нахабного жебрака або стривоженого торговця — і Фантіна була вже на шляху до істини. В розпеченому передгрозовому повітрі чудового літа 1648 року вона передчувала розбійників і Анжеліка так само, як і вона, очікувала на їх появу...»

«Здається, заснула», — вирішив Юрка. Прилаштував поміж сторінками закладку й тихо згорнув книгу. Глянув на непорушне мамине обличчя, прислухався до рівного дихання. Так, спить. Бачить уві сні свою улюблену Анжеліку, ще зовсім юне дівча, яке гасає у вінку з польових квітів наввипередки з метеликами та тінями хмаринок. Нехай собі. Навшпиньки вийшов, проте, ледь переступивши поріг, почув:

— Зовсім забула. Стас приходив. Каже, що ти не озиваєшся по телефону. Записку залишив. Там у вітальні, на столику.

«Чорт, хотів же телефон у машині на підзарядку поставити й забув», — похопився Юрка. Розгорнув білий квадратик. Почерк у Стаса...

«Сільвере! Є діло на мільйон піастрів!»

Зовсім як тоді, минулого літа...

— Хей-хо! — вигукнув Юрка, занадто хвацько вивертаючи кермо на крутому повороті. Стаса аж до дверцят привалило.

— Ша, тривожний! Від спеки дурка чіпляється?

— Все нормально, братуха! — знову загорлав Юрка, тиснувши на газ. «Зіл» підкидало на вибоїнах, у кузові гриміло залізо.

Юрку страх подобалися ці, як він казав, піратські наскоки на села. Адже ніяких документів вони не мали, жодного забрудненого печаткою папірчика, що дозволяв би їм збирати металобрухт. Але чи не щодня приганяли на пункт прийому повну вантажівку здобичі.

Влітали до села, поволі їхали вулицею, час від часу виводячи сигнальні рулади, а до них із усіх боків волокли, везли й несли різні залізяки. Найбільше старалися підлітки. Пацанам хотілося ввечері посидіти в барі з пивом та чипсами. Хотілося кинути на шинквас хрустку *сотку* й купити своїй *тьолці* шоколадку. Пацанам хотілося... всього!

Алкашам хотілося одного. Враз вони ставали діловими та працелюбними, метушилися, розмахували руками. На вагу майже не дивилися. Їх гіпнотизували

спритні Стасові пальці, у яких миготіли жадані барвисті папірці.

Бувало, що прибігали розлючені хазяї та хазяйки. Все частіше. Залізяки не росли на деревах, мов яблука, і не випиналися із землі буряками. *Нічийний* метал швидко визбирали. Пацанам та алкашам доводилося робити наскоки на хазяйські подвір'я. Зникали алюмінієві погнуті миски, з яких годувалося домашнє птаство. Труби та арматура, дбайливо складені десь під стріхою. Усе, що можна обміняти на хрусткі барвисті папірці.

Зазвичай хазяї з хазяйками не встигали тому обміну завадити. Найчастіше все закінчувалося розпитами, чи не приносили ті *гади* таку чи таку річ. Стас знизував плечима й показував на забитий залізяччям кузов. Мовляв, он його скільки, а мене цікавить вага, а не те, що на вазі. З матюками та прокльонами хазяї з хазяйками йшли далі хазяйнувати.

«Зіл» підскочив на вибоїні, грюкнув залізом і вилетів прямо на поліцейську різнокольорову автівку. Знудьгований на безлюдді коп жваво вискочив із кабіни, закрутив палицею, що твій гелікоптер. Юрка скам'янів обличчям, проте пригальмував холоднокровно, без сіпання.

— Де воно тут узялося? Стасе, там дорога через гайок до лісу. Я колись їздив. А на ній ковбаня. Глибока й широка. «Зіл» пройде, а цей, якщо рипнеться, сяде на пузо, як туз на козирну шістку.

— Не кіпішуй, Сільвере, піратська твоя морда! Рулуй спокійно й зупини там, де пан поліціант показує.

Юрка здивовано глянув на приятеля. Стас незворушно та байдуже дивився, як наближається сповнена мисливського азарту постать у формі.

— Старший лейтенант Тарадуда! Прошу ваші документи.